

Σάμ. Σαμοθρ. ατέτ-τιν Κύπρ. ατέτ-τι Μεγίστ. ατέτ' Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ.) ατάτ' Πόντ. (Αργυρόπ. Σάντ. Χαλδ. κ. α.)

Έκ του Άραβοτουρκ. *a d e t*.

Συνήθεια, έθος ένθ' άν.: Τό 'χει άντέτι. Άντέτι τό 'χουμε 'ς τόν τόπο μας σύνθηθ. Ντ' άδκεμον ατάτ' έεις! (τί κακή συνήθεια έχεις;) Χαλδ. || Άσμ.

Λέν τό 'χω άδέτι, Άμέτ άγ'α, νά δίδω τ' άρματα μου καί 'κειά 'χω τήν ύπόληψι κι όλη τήν άδρειά μου

Κρήτ.

Κ' ίμεϊς άντέτ' τό χουμ' τρεϊς μπουκκις ή νύφ' νά φάγη Άδριανούπ. Συνών. *συνήθειο*.

άντέχω λόγ. κοιν. άντέχον βόρ. ιδιώμ. άδέχω πολλαχ. Μέσ. άντεχούμενε Τσακων.

Τό άρχ. *άντέχω*.

1) Ύπομένω, ύποφέρω, έγκατερω λόγ. κοιν.: Άντέχω 'ς τό κρύο - 'ς τή ζέστη - 'ς τήν πείνα - 'ς τούς κόπους - 'ς τοίς λύπες κττ. 2) Έχω ισχύν, δύναμαι λόγ. σύνθηθ.: Άντέχεις νά 'ρθης νά με βοηθήσης νά σηκώσω τό μπαούλο; Λέν άντέχω νά σηκώσω αύτό τό βάρος. 3) Διατηρώ άκμαίας τās δυνάμεις μου λόγ. σύνθηθ.: Πώς άντέχει αύτός ό άνθρωπος τόσω χρονώ ποϋ είναι! 3) Διαρκώ, βαστώ, επί πραγμάτων λόγ. κοιν.: Αύτό τό παννι δέν άντέχει διόλου, ξεσκίζεται γρήγορα. 4) Μέσ. περιμένω Κρήτ. Τσακων.: Μά τουρ άγίε άμέρε π' έμμ' άντεχουμεροι (μά τās άγίας ήμέρας ποϋ περιμένομεν) Τσακων. Οϋτε παρ'αδε άντεχ'ήτε νά άρη οϋτε τσίπ'τα (οϋτε χρήματα έπερίμενε νά πάρη οϋτε τίποτε) αύτόθ. || Άσμ.

Κι άμε το νά τό πλύνης είς τόν ποταμόν

κι άνε δό 'δης κι άσπρίση | κι άσπρίση και ξασπρίση,

χαίρου κ' έρχομαι, | πάλι και κοκκινήση, | μ'ήν μ' άδέχεται

Κρήτ.

-**άντζα** κατάλ. παραγωγική πολλαχ.

Έκ της Ίταλ. καταλ. -*anza*, οϊον: *ordinanza*, *sicurezza* κττ. Πβ. GMeyer, Neugr. Stud. 4,30 (λ. *κακαράντζα*).

Δι' αύτης σχηματίζονται οϋσιαστικά έξ οϋσιαστικῶν και έπιρρημάτων, οϊον: μάστορης - *μαστοράντζα*, *μπροστά -μπροστάντζα*, *νεύρο-νευράντζα*, *προστυχιά-προστυχάντζα* κττ.

άντζα ή, σύνθηθ. και Πόντ. (Κερασ. Όφ. Σούρμ. κ. α.) *άντζα* Βιθυν. Εϋβ. (Άγία Άνν.) Ζάκ. Ίθάκ. Ίκαρ. Κάρπ. Κέρκ. (Αργυρούδ.) Κρήτ. Λέσβ. Πελοπν. (Άρκαδ. Λακεδ. (και *άντζα*) Καλάβρυτ.) Σάμ. Σκϋρ. κ. α. *άντζα* Κύπρ. Κῶς Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. Νίσυρ. Ρόδ. Σύμ. Τήλ. *άντζα* Μακεδ. (Γκριντ.) — Λεξ. Γαζ. (λ. *κνήμη*) *άντζα* Κάρπ.

Τό μεσν. οϋσ. *άντζα*, ό έκ του οϋσ. *άντζί*, όπερ κατά Κ' Άμαντ. έν Λεξικογρ. Άρχ. 6 (1923) 112 έκ του οϋσ. *άντίον* και ΓΧατζιδ. έν Άθην. 36 (1924) 185 έκ του οϋσ. *άντικνήμιον* κατά σύντημσιν. Πβ. ΚΣάθα Μεσν. Βιβλ. 5, γγ' «άντικνήμιον, ή άντζα». Ό Δουκ. (λ. *άντζα*) συνάπτει πρὸς τό Γαλλ. *anche*. Ό GMeyer έν Indog. Forsch. 3 (1893) 63 και ό JKalitsunakis Mittel.-Neugr. Erklär. 6 (15) από του άρχ. Γαλλ. *anche*. Ό ΔΔάρβαρ. Γραμματ. άπλοελλην. 407 από του άρχ. οϋσ. **άγκη*. Τήν έτυμολογίαν ταύτην ήσπάσθη και ό Κορ. Άτ. 4, 21, όστις όμωσ έν έκδ. Ήλιοδωρ. 2, 113 συνάπτει και πρὸς τό έπίρρ. *άντα*. Ό JBoissonade έν έκδ. Ήρωδιαν. Έπιμερισμ. 44 συνήψε πρὸς τήν πρόθ. *άντί*. Ό ΙΠανταζιδ. Λεξ. Όμηρ. (λ. *κνήμη*) συνάπτει πρὸς τό οϋσ. *άντί*. Ό ΙΒαλαβάν. έν Άρχ. Συλλόγ. Κορ. 105 παράγει έκ της ρίζης *άγκ-* Ό GMeyer έν Neugr. Stud. 4, 11 από του Ίταλ. *anza*.

Πβ. και ΝΠολίτ. Παροιμ. 3, 670. Ό AThumb German. Elem. neugr. έν German. Abhandl. 232 συνάπτει πρὸς τό Ρωμαν. και δημῶδ. Λατιν. *ancia*. Ό ΦΚουκουλ. έν Άφιερ. είς ΓΧατζιδ. 33 κέξ. και Άθηνά 35 (1923) 198 κέξ. από του Λατιν. *anta*. Καί ό τύπ. *άντζα* μεσν. Διά τό *άντζα -άντζα* ιδ. ΧΠαντελιδ. Φωνητ. 46. Διά τούς τύπ. *άντζα -άντζα* πβ. *νεραντζεά -νερατζεά*, *μπρούντζινος -μπρούζενος* κττ. Διά τό *άντζα > άνζα* πβ. *λούτσα -λούζα* κττ.

1) Τό από των γονάτων μέχρι των άστραγάλων μέρος, ή κνήμη σύνθηθ.: Έφάνηκεν ή άντζα της. Αύτή έχει ώραιες άντζες σύνθηθ. Σήκωσες τό σκ'φούνι σου τσαί φαίνεται ή άντζα σου Σκϋρ. Βγάζ' τον σπαθί τ' κι κόφτ' άπ' του πονδάρ' τ' τήν μίαναν τήν άντζα Άδριανούπ. || Παροιμ. Τόν έζ' διμένον 'ς τ'ν άντζα τ' (τόν έχει ύποχείριον) Λέσβ. || Άσμ.

Άγάπησα μιά Γύφτισσα ποϋ 'χε τες άντζες μαύρες

Ήπ. Ή σημ. και μεσν. πβ. Σχολ. Άριστοφ. Πλουτ. 784 «κνήμη δέ ή λεγομένη άντζα». 2) Τό άνω τμήμα της περικνημίδος ή ύποδήματος τό καλύπτον μέρος της κνήμης Κρήτ. Ρόδ. Σύμ. Χίος: Παροιμ.

Ήσαν κ' οί άξυπόλυτοι παπούτσια με τοίς άτσιες (έπί των παρ'α προσδοκίαν πλουτησάντων) Ρόδ.

Ήσαν οί άπλυτοι νερό κ' οί άλουστοι σαπούνι,

ήσαν κ' οί άξυπόλυτοι καλίκια με τοίς άτσιες

(συνών. τή προηγουμένη) Σύμ. Συνών. *καλάμι*. 3) Τό δέρμα τό καλύπτον τήν κνήμην του ζώου Μακεδ. (Καστορ.): Άντζα για γονναρικό. 2) Τό όπισθεν του όστου της κνήμης σαρκῶδες μέρος, ή γαστροκνημία σύνθηθ.: Τί παχειές άντζες ποϋ έχει αύτή ή γυναικα! σύνθηθ. Είδες, πῶς έχοφόνανε οί άτσιες της; Ίθάκ. Άμα τό 'φαι άγγαστρώθ' κι 'ς τήν άντζα, πόρους δέν είχι, αλλά δυσκουλεύουνταν, γιατί ή άντζα τ' ήταν φουσκωμέφ' πουλν (έκ παραμυθ.) Μακεδ. (Γκριντ.) || Άσμ.

Άντζα ήταν ή μάννα μου και βάτος ή μαμμή μου

(έκ παραμυθ. περι γεννήσεως έκ της κνήμης κεντηθείσης ύπό βάτου) Ζάκ. Ή σημ. και μεσν. Πβ. Εϋστάθ. Ίλ. 1061, 41 «μυών ή γαστροκνημία έστιν, ήν ή των πολλῶν γλῶσσα άνξαν φησί». Συνών. *άγκούλα* 4. 3) Ό άστράγαλος Σύμ. 4) Ό Άχίλλειος τένων Κύπρ. 5) Ή πτέρνα Νίσυρ. Ρόδ. Σύμ. Τήλ.: Ή άντζα μου με πονεί Νίσυρ. || Παροιμ.

Ή μάννα τήν καρδιά πονεί κ' ή άδελφή τήν άντζα

(περι διαφορ'α μητρικ'ης στοργ'ης και άδελφικ'ης άγάπης) αύτόθ. 6) Τό πέλμα του ποδός Ρόδ.: Τήν άντζα του Λιενή έχει! 3) Μηρός (ή σημ. έκ της γαστροκνημίας) Κύπρ. Συνών. *χοιρομέρι*.

4) Τό σκέλος, ό πους όλόκληρος Κύπρ. Νίσυρ. Ρόδ. Σύμ.: Οί νεράιδες έχουν άτσιες σ'αν του γαδάρον Σύμ. Ό γέρημος ό γάδαρος έπ-πεσεν χαμαί, άπλωσεν τες άτσιες του τ' εν έτάρας-σεν Κύπρ. || Φρ. Έκόπησαν οί άτσιες μου! (έπί μεγάλου καμάτου) αύτόθ. 5) Τό όπισθεν μέρος του γόνατος, τό ύπό τό γόνυ μέρος, ίγνύα Ήπ. (Δρόβιαν.) Κάρπ. Μακεδ. Στερελλ. (Αίτωλ. Παρνασσ.): Μι πονοϋν κ' οί δύου μ' οί άντζες μ' Αίτωλ. Ή σημ. και μεσν. Πβ. Εϋστάθ. Ίλ. 1326, 51. «κώληπα δέ λέγει τήν άγκύλην κατά τούς παλαιούς, τήν περι τās ίγνύας, ήν τινες άνταν ή άνξαν φασί». Συνών. *άντζα κλειδα* 2, *άντζα κλειδι*.

6) Ό βραχυόνιος μϋς Θράκ. (Κομοτ.) Συνών. *ποντικί*, *ποντικός*. 7) Άγκών, ώλέκρανον Πόντ. (Κερασ. Όφ. Σούρμ.): Έντῶκεν με τήν άντζαν άτ' άπέσ' 'ς σήν κοιλία μ' (έκτύπησε με τόν άγκῶνα του 'ς τήν κοιλία μου) Όφ. Συνών. *άγκῶνας* 1.

Πβ. *άντζί*.

